

**УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ
НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ**

Одлуком Наставно-научног већа Правног факултета Универзитета у Београду донетој на седници која је одржана 20. маја 2019. године, одређени смо за чланове Комисије за преглед и оцену докторске дисертације кандидаткиње **Иве Д. Голијан**, под насловом: **„Међународноправна заштита старих и традиционалних заната као нематеријалне културне баштине Европе“**.

Након увида у поменуту докторску расправу, Комисија има задовољство да Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Београду, поднесе следећи

**РЕФЕРАТ
О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ**

1. Основни подаци о кандидаткињи и дисертацији

а) Основни подаци о кандидаткињи

Ива Д. Голијан, рођена је 22. априла 1990. године у Београду, где и данас живи и ствара. Удата је и мајка два детета.

Основну школу „*Мирослав Антић*“ у Београду, завршила је 2005. године, као носилац дипломе „*Вук Караџић*“, са просечном оценом: 5,00.

Године 2009. завршила је *XIII београдску гимназију*, на природно-математичком смеру, и у истом периоду била ангажована у Научно- истраживачкој станици „Петница“ у Ваљеву, на Одсеку за молекуларну биомедицину и хуману биохемију.

Основне академске студије, на Правном факултету Универзитета у Београду, уписала је 2009. године, и са просечном оценом: 8,00, исте студије завршила, након 3 године и 8 месеци (19. јун 2013.г.).

Мастер академске студије (Јавноправни модул-Уставноправни под-модул), уписала је 2013. године и исте студије завршила у року (25.септембар 2014.г.), са просечном оценом: 10,00, са темом: „*Жалба као управно и уставно средство у заштити права предузетника*“.

Докторске академске студије, на Правном факултету Универзитета у Београду, уписала је школске 2014/2015. године на Кривично-правном смеру, а школске 2015/2016. године је променила смер, преласком на *Међународноправну ужу научну област*.

Положила је испит из предмета Методи научноистраживачког рада и вештине (са оценом 8) и одбранила Семинарски рад, под називом: „*Корупција у спорту*“.

Након положеног усменог дела докторског испита (први и други докторски испит са просечном оценом 8,00), успешно је одбранила пројекат докторске дисертације под називом: „*Међународноправна заштита старих и традиционалних заната као нематеријалне културне баштине Европе*“, пред Комисијом у саставу: др Бранко Ракић, др Бојан Милисављевић и др Маја Лукић Радовић, и одбранила семинарски рад под називом: „*Европски Београд и избегличка криза*“.

Од 2013. године, непрекидно до сада, ради у *Агенцији за привредне регистре* – као стручни сарадник у *Регистру привредних субјеката АПП-а*. У истом периоду (28. августа 2014. године) положила је стручни испит за приправнике.

Учесник је више додатних обука: поред Основне музичке школе „Ватрослав Лисински“ – *Одсек за клавир*, у Београду, од 2005. до 2009. године била је ангажована у Научно истраживачкој станици „Петница“ у Ваљеву, на научно-истраживачком и образовном програму који подразумева четири семинара годишње са предавачима-професорима познатих домаћих и светских факултета, а након тога је у Министарству финансија и привреде обавила двомесечну стручну праксу на управно-правним пословима у Сектору за управне и надзорне послове у области привредних регистара; учесник је и више интензивних курсева шпанског језика у „*Estudio Sampere*“ у Мадриду, и енглеског језика у *Limassolu*, као и у Школи страних језика „*Advantage*“, и друго.

Течно говори и пише *енглески језик*, а познаје и *шпански, италијански и руски језик*, у мери потребној за употребу стручне литературе.

Кандидаткиња је написала и објавила научни рад под насловом: „*Ethical and Legal Aspects of the Right to Die with Dignity*“, *Филозофија и друштво* 3/2020, стр. 420-439, <https://doi.org/10.2298/FID2003420G>

б) Основни подаци о дисертацији

Докторска дисертација кандидаткиње Иве Д. Голијан, под насловом „*Међународноправна заштита старих и традиционалних заната као нематеријалне културне баштине Европе*“, написана је на 375 страна, од којих 347 страна чини основни текст. Дисертација је написана у фонту величине 12 (*Times New Roman*), са проредом 1,5. Дисертација садржи 451 фусноту, и 22 стране пописа коришћене литературе.

Осим *Увода* и *Закључка*, дисертација садржи шест поглавља, која су сегментирана на мање целине: **I Поглавље: Основни појмови истраживања: култура, историјски контекст, Европа, Међународно право, стари и традиционални занати** - садржи шест мањих целина: (1) Култура и културни идентитет; (2) Појам историјског контекста; (3) Појам протоиндустријске производње; (4) Појмови капитализма и формалног права; (5) Појмови Европе и европског идентитета; (6) Појам савременог капитализма; **II Поглавље: Културне вредности и културна баштина у законодавству Европске уније** - садржи

четири мање целине: (1) Европски романтизам и појам културне баштине; (2) Европске конвенције о културној баштини; (3) Конвенције Уједињених нација о културном наслеђу; (4) Концепт мултикултуралности; **III поглавље: Занати у законодавствима земаља Европске уније**, садржи две мање целине: (1) Проблем одређења заната и (2) Стари и традиционални занати и економија неолиберализма; **IV Поглавље: Занати и транзициони закони у Србији** садржи три мања сегмента: (1) Законски оквир заната у историји Србије; (2) Правни статус заната у време друштвене транзиције у Србији; (3) Неговање старих и традиционалних заната у Србији и политика дерегулације; **V Поглавље: Стари и традиционални занати између две аксиологије** – сегментирано је на три дела: (1) Националне културне вредности; (2) Глоблане културне вредности и (3) Стари и традиционални занати и процес глобализације; **VI Поглавље: Ка европској конвенцији о заштити старих и традиционалних заната** – има четири дела: (1) Предлог Европске конвенције о заштити старих и традиционалних заната; (2) Идеје за побољшање текста Предлога Европске конвенције о заштити старих и традиционалних заната; (3) Ситуирање у токове светског капитала; (4) Синоптичко обједињење садржаја.

У складу са Правилником о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ проверила је оригиналност докторске дисертације коришћењем софтвера *iThenticate*. Ментор проф. др Бранко Ракић је на основу увида у извештај установио да дисертација није плагијат и дао је позитивну оцену оригиналности докторске дисертације. Индекс сличности износи 6%, а све утврђене појединачне сличности с другим објављеним текстовима износе мање од 1%.

2. Предмет и циљ дисертације

Предмет ове дисертације је подручје актуелних међународно-правних регула о култури и културној баштини: *Европска културна конвенција* (Париз, 1954), *Конвенција о заштити европског архитектонског наслеђа* (Гранада, 1985), *Европска конвенција о заштити археолошког наслеђа* (Валета, 1992), *Оквирна конвенција Савета Европе о вредностима културног наслеђа за друштво* (Фаро, 2005), *Конвенција о очувању нематеријалног културног наслеђа* (Париз, 2003), као и друге конвенције и међународни уговори.

Предмет истраживања је фокусиран углавном на међународне конвенције које је донела Европска унија, а разлог за то је, како наводи кандидаткиња, чињеница да је управо у Европи посебна пажња поклоњена очувању и неговању културне баштине, односно да је Европа својеврстан прото-модел за стварање планетарне уније. Исто тако, како стоји у тексту дисертације, „у Европи су створене теоретске основе и правне претпоставке како за појаву заната, тако и за уређивање односа према културној баштини (па тако и нематеријалној културној баштини која обухвата и старе и традиционалне занате).“

Предмет дисертације се, према томе, језгровито може одредити као истраживање могућности очувања и неговања националних културних идентитета, на бази неговања

старих и традиционалних заната, у контексту планетарног ширења либерализма који захтева десуверенизацију националних држава и дерегулационе моделе економије у националним државама.

Успостављање европске правне регулативе о старим и традиционалним занатима, у контексту правних регула о култури и културној баштини – представља научни циљ ове докторске дисертације. У овом контексту је и настојање да се неговање заната правно регулише с обзиром на темљна правна документа Уније, то јест да се Европска конвенција о неговању старих и традиционалних заната (на основу Предлога студената и професора Правног факултета у Београду) донесе у складу са оквирним и општим регулама Европског права, нарочито када су у питању они њени делови у којима се захтева спровођење одређених поступака од стране националних држава – потписница.

Друштвени циљ истраживања, како га одређује кандидаткиња, био би, пре свега, стварање научних претпоставки за законску регулацију старих и традиционалних заната. У дисертацији је више пута истакнута потреба да се успостави јединствен европски регистар старих и традиционалних заната, односно да се они прецизно одреде, а њихов статус, у правним системима и друштвено-политичким контекстима држава потписница Конвенције, уреди на јединствен начин. У том смислу, друштвени циљ ове дисертације је стварање претпоставки за осмишљавање и спровођење мера којима ће се допринети развоју свести о значају заната, њихово увођење у школске програме, и модалитете подстицања њиховог развоја, на нивоу националних држава, потписница Европске конвенције.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

Полазну основу истраживања чиниле су четири хипотезе (основна хипотеза и три помоћне). Истинитост хипотеза је анализирана у дисертацији, а коначан суд о њиховој доказивости изложен је у *закључку*. Реч је о следећим хипотезама:

1. Предлог Европске конвенције о заштити старих и традиционалних заната може се уклопити у контекст европских и међународних уговора о култури и културном наслеђу (основна хипотеза);
2. Међународна конвенција о заштити старих и традиционалних заната, једнако као и други међународни уговори и конвенције који регулишу подручје културе и културних вредности, могу се довести у склад са вредносним системом либералног капитализма – јер је регулатива у поменутих областима у складу са основним мултикултуралистичким регулама, које претпоставља глобални капитализам.
3. Очување културног наслеђа, са друге стране односа према аксиологији либералног капитализма, представља основу на којој се може градити културни национални

идентитет, односно један паралелан систем вредности, који ће опстајати упоредо са вредностима глобалног капитализма.

4. Предлог Европске конвенције о заштити старих и традиционалних заната, који су сачинили професори и студенти Правног факултета Универзитета у Београду, уз извесну дораду, може постати основни документ за регулисање ове области у Европској унији.

ad 1. Основна хипотеза усмерена је на истраживање, како то каже кандидаткиња, *духа и слова* европских и других међународних прописа о култури (које су прихватиле европске државе).

Стари и традиционални занати посматрани су као део заједничке европске културне баштине, која, према Европској културној конвенцији из 1954. године, представља заједнички темељ за развој европских институција. На овом културном темељу, филозофске, правне и политичке тековине националних држава, које су биле у процесу „размене“ унутар европског континента, израсле су из европске вредности, начела хуманизма, толеранције, демократије – која ће постати основ за европске правне установе.

Први члан наведене конвенције из 1954. године, стоји у дисертацији, подразумева да свака страна која приступи конвенцији треба да предузме одговарајуће мере, како би заштитила и охрабрила управо национални допринос културној баштини Европе. У члану 5. се прецизира да ће се све културне вредности земаља које приступе Конвенцији сматрати делом заједничке европске културе.

У тексту дисертације показано је да Конвенција о очувању нематеријалног културног наслеђа, донета у Паризу, 2003. године, подразумева обезбеђивање „употребљивости“ овог наслеђа, а то претпоставља да ово наслеђе, коме припадају стари и традиционални занати, може бити очувано у контексту економских и друштвених токова какви владају у Европи и већем делу света.

У дисертацији се констатује да ова конвенција, најпре, у петом ставу Преамбуле, запажа да глобализација може имати негативне ефекте, по одређене сегменте нематеријалне културне баштине, иако изричито не прецизира да је узрок ове опасности пре свега либерализација тржишта, односно смањење регулације националних тржишта, под извесним притиском међународног капитала. Из тог разлога, сматра кандидаткиња, неуверљиво делују „обавезујући мултилатерални инструменти за очување нематеријалног културног наслеђа“, о којима ова конвенција Уједињених нација говори у деветом ставу Преамбуле.

Такође, кандидаткиња примећује да Конвенција о очувању нематеријалног културног наслеђа, уређујући у члану 2. да нематеријално културно наслеђе означава праксе, приказе, изразе, знања и вештине, као и инструменте, предмете, артефакте и културне просторе који су са њима повезани – које заједнице, групе или појединци препознају као део свог културног наслеђа, - уводи „субјективни“ критеријум у

одређивању садржаја нематеријалног културног наслеђа, одвајајући га тако од историјског контекста, односно друштвених и историјских прилика његовог настанка, који битно одређују садржај овог наслеђа. Са друге стране, Оквирна конвенција Савета Европе о вредности културног наслеђа за друштво, донета у Фару, 2005. године, културно наслеђе одређује као „скуп ресурса наслеђених из прошлости“, смештајући га тако у непосредне историјске и друштвене прилике у којима настаје.

Предлог Европске конвенције о заштити старих и традиционалних заната, сматра кандидаткиња, далеко студиозније приступа дефинисању старих и традиционалних заната, одређујући их друштвеним и историјским приликама у коме су настали (за разлику од Конвенције из Париза), односно доводећи у везу њихово порекло, и могућност њиховог разумевања и употребе – у чему се допуњује малопре поменути члан 2. став 1. тачка а, Оквирне конвенције из Фара.

ad 2. Кандидаткиња доказује хипотезу да међународна конвенција о заштити старих и традиционалних заната, као и други међународни документи и конвенције које регулишу подручје културе и културних вредности, може да буде доведена у склад са вредносним системом либералног капитализма (неолиберализма), указујући на „одрживост“ националне културне баштине.

Кандидаткиња истиче да „увођење појмова попут *ресурса одрживог развоја* у једну конвенцију о вредности културног наслеђа „стару“ хуманистичку аксиологију подвргава извесном превредновању, при чему се културне вредности разумеју и тумаче као тржишне вредности. У том смислу, у употреби су термини *културна понуда*, или *дефицит културне производње*. Из тог се разлога у конвенција из Фара, у члану десетом (став први, тачка а.) посебно наглашава да треба „користити привредни потенцијал културног наслеђа“, што значи да је *културна понуда* део привредне понуде.

Из овога, према тексту дисертације, следи да *интернационализација* националне културе отвара могућност за њену привредну ефикасност.

У дисертацији је указано да је специфичност старих и традиционалних заната, као и других облика традиционалне националне културе одређена друштвено-историјском ситуацијом, која одређује избор сировина за рад и начине мануфактурне производње, а из тога следи да се „вредности културног наслеђа не могу узимати као хипостазиране и једном за свагда установљене, већ оне подлежу *непрекидном еволуирању*,“ како то стоји у члану 2. став 1. тачка а. Конвенције из Фара. Према кандидаткињи – „културна вредност, у овом еволуирању вредности, постаје тржишна вредност“, па „у том смислу, култура, нематеријална култура, нематеријално културно наслеђе, па у том контексту и стари и традиционални занати, могу се ситуирати у вредносном систему либералног капитализма, који сам представља универзални културни оквир“ (стр. 338).

Према томе, како стоји у *закључку* где се доказује поменута хипотеза – „идеја мултикултурализма је, самим тим, друго име за овај универзални вредносни оквир, који свеколику културу ставља у однос понуде и потражње“.

Неговање старих и традиционалних заната, које би било регулисано на супранационалном нивоу, подразумева мере које су различите у односу на регулационе механизме националних држава – (које представља препреку за слободан промет, људи, роба и услуга). Другим речима, кандидаткиња поменути хипотезу доказује указујући на предности супранационалне регулације, која подразумева низ мера, стратешки осмишљених на такав начин да буде омогућен одрживи развој старих и традиционалних заната. Кандидаткиња истиче да ситуирање у токове међународног капитала, наизглед парадоксално, подразумева очување националних културних баштина, изван механизма националне регулације.

Идеја мултикултурализма је, самим тим, друго име за овај универзални вредносни оквир, који свеколику културу ставља у однос понуде и потражње.

ад 3. Доказујући хипотезу да очување културног наслеђа као паралелни систем вредности, који може опстајати упоредо са вредностима глобалног капитализма, у дисертацији је истакнуто да не треба губити из вида да је културна понуда примарно одређена оквиром националних држава. Са друге стране, ова култура постаје *интернационална*, када је укључена у међународну понуду. Самим тим, и облици националне културе, који у другим деловима света стичу своје конзументе, самим тим више нису одређени националним оквирима, а културни ствараоци све су више ослоњени на изворе који увелико превазилазе хоризонт националних држава.

У дисертацији стоји – „то што се у подручју старих и традиционалних заната сучељавају ова два принципа, не значи да ови различити циљеви, економске ефикасноси и неговања културне традиције, могу да буду комплементарни. Проналажење начина *одрживог неговања* старих и традиционалних заната у том смислу представља могућност да се на супранационално-правном подручју обезбеди један од хуманистичких циљева.“

Обезбеђивање поменуте комплементарности треба да буде омогућено управо стварањем услова за економску ефикасност старих и традиционалних заната, а то се може остварити само на супранационалном нивоу, увођењем предмета о старим и традиционалним занатима у школске програме у националним државама Европе, односно пропагирањем значаја старих и традиционалних заната и специфичности њихових производа.

ад 4. Доказујући четврту хипотезу, кандидаткиња у дисертацији констатује да Предлог Европске конвенције о заштити старих и традиционалних заната, коју су сачинили професори и студенти правног факултета Универзитета у Београду, уз извесну дораду може постати основни документ за регулисање ове области у Европској унији, из разлога што пружа могућности за уклапање у међународне уговоре о култури и културном наслеђу, предвиђа укључивање у токове либералног капитализма, и омогућује да неговање заната, као културног наслеђа, буде паралелни систем вредности, који може опстати упоредо са вредностима глобалног капитализма, прихваћеним и у Европској унији.

Доказујући ову хипотезу кандидаткиња указује на потребу успостављања логичке кохерентности у неким деловима Предлога, потребу прецизирања појединих кључних појмова и дораду одређених недовољно дефинисаних места у тексту Предлога.

4. Кратак опис садржаја дисертације

У *уводном поглављу* дисертације образложени су предмет дисертације и њен значај, а потом су изнете и образложене хипотезе, које треба да буду доказане или оповргнуте у дисертацији. Такође, у Уводу су изложене научне методе које су у дисертацији коришћене.

У *првом поглављу* дисертације образложени су основни појмови истраживања. Кандидаткиња је, следећи ову интенцију, методама мултидисциплинарног истраживања образложила појам *културе*, указујући на различита значења и смисао овог појма, као и *културног идентитета*, упуштајући се у филозофске и социолошке екскурсе приликом дефинисања овог појма. Такође, обрађен је и појам „културног обрасца“, а посебна пажња поклоњена је разумевању старих и традиционалних заната као нематеријалне културе.

Већ у овом поглављу, стари и традиционални занати су јасно разлучени од народне радиности, што значајно доприноси адекватном дефинисању поменути делатности. Према овој дефиницији – „Стари и традиционални занати су мануелне (ручне) производне делатности, које се обављају техникама и вештинама обликованим у протоиндустријско доба.“

Кандидаткиња такође приступа одређењу појма историјског контекста, да би објаснила специфичност старих и традиционалних заната који се јављају у свит грађанског друштва, и потцртала разлику у односу на занате у средњовековном периоду, односно у односу на народну радиност.

У оквиру поменути експликације, кандидаткиња се упустила у образлагање појма епохалних склопова, истичући разлику између премодерног и модерног епохалног склопа.

Одређујући занате у контексту модерног епохалног склопа, кандидаткиња, надаље, објашњава појам протоиндустријске производње, у коју сврстава и *модерну* занатску делатност. Осим филозофског и правнофилозофског одређења, кандидаткиња пружа и историјски приказ настанка градова и зачетака занатске производње, а у посебном делу првог поглавља објашњава и појмове *капитализма* и *формалног права*, указујући на њихов значај у функцији успостављања модерне занатске производње.

У овом делу рада указано је и на појмове Европе и европског идентитета, почев од идеје Европе код модерних мислилаца, до конкретних политичких потеза и одлука у циљу успостављања европског савеза држава.

Прво поглавља завршава експликацијом појма савременог капитализма, који представља основу за економске и политичке принципе Европске уније. Стари и традиционални занати, као нововековна, модерна појава, посматрају се и у контексту савремене структуре капитализма.

Друго поглавље посвећено је експликацији културних вредности и културне баштине у законодавству Европске уније. У оквиру овог поглавља, разматран је међународноправни контекст оснивања Европске уније, а потом и индивидуална и колективна права у документима Европске уније. У посебном делу овог поглавља размотрене су европске конвенције о културној баштини: *Европска културна конвенција (Париз, 1954)*, *Конвенција о заштити европског архитектонског наслеђа (Гранада, 1985)*, *Оквирна конвенција Савета Европе о вредностима културног наслеђа за друштво (Фаро, 2005)*. У наредном делу размотране су конвенције Уједињених нација о културном наслеђу – *Конвенција о очувању нематеријалног културног наслеђа (Париз, 2003)* *Универзална декларација о културној разноликости (Париз, 2001)* и *Конвенција о заштити и промовисању разноликости културних израза (Париз, 2005)*.

Завршни део овог поглавља третира концепт мултикултуралности у међународном праву.

У *трећем поглављу* представљено је занатско законодавство земаља Европске уније. У овом поглављу посебно је указано на проблем различитог дефинисања заната у земљама Европске уније, али исто тако и на другачије облике њиховог правног статуса у различитим земљама ЕУ.

У *четвртом поглављу* пружен је приказ законског оквира занатства у Србији, почев од *Уредбе о еснафима кнеза Александра Карађорђевића*, из 1847. године. Потом је обрађен правни статус занатства у Краљевини Југославији, а посебно правни статус занатске делатности у социјалистичкој Југославији. Наредни део посвећен је правном статусу заната у време друштвене транзиције у Србији, а посебно су разматрани *Закон о личном раду (1989)*, *Закон о приватним предузетницима (1996)*, *Закон о регистрацији привредних субјеката (2005)* и *Закон о привредним друштвима (2011-2018)*, а указано је и на мањкавости ових закона када је реч о очувању и заштити старих и традиционалних заната. У посебном делу овог поглавља разматран је однос неговања старих и традиционалних заната у Србији и политике дерегулације.

У *петом поглављу*, кандидаткиња је настојала да одговори на другу хипотезу дисертације, разматрајуће положај старих и традиционалних заната између две аксиологије, либерално-капиталистичке, и културно-историјске. У оквиру овог поглавља испитана је правна артикулација односа националних културних вредности и народне културе, односа глобалне културе и демократије и глобалне културе и толеранције, затим је сагледан положај старих и традиционалних заната у процесу глобализације, посматран кроз дух и слово међународних конвенција и споразума. У финалном делу овог поглавља указано је на значај доношења европског споразума о старим и традиционалним занатима.

Најобимније, *шесто поглавље* дисертације, посвећено је тексту *Предлога Европске конвенције о заштити старих и традиционалних заната*. Најпре је анализиран овај Предлог у целини, а потом и одређени његови делови, и поједине формулације и дефинисања основних термина. У посебном делу предложене су идеје за побољшање

текста Предлога Европске конвенције о заштити старих и традиционалних заната, од логичке анализе правног текста, у функцији конкретизације дефиниције старих и традиционалних заната, а затим и допуне дефинисања основних појмова Предлога, ради прецизне правне формулације.

Посебан део овог поглавља посвећен је објашњењу и оправдању правне супсумације, на коју упуће *Предлог Европске конвенције*, чиме су доказане трећа и четврта хипозета дисертације.

У закључку су изложени ставови до којих се дошло у сваком поглављу дисертације, и на основу њих приступило доказивању полазних претпоставки, које су, како се тврди у тексту закључка, у потпуности доказане.

5. Остварени резултати и научни допринос дисертације

Предложена тема докторске дисертације кандидаткиње Иве Д. Голијан несумњиво је научно оправдана, пре свега из разлога што у домаћој, а добрим делом и иностраној правној литератури, нема обимнијих, ни исцрпнијих радова о правном статусу старих и традиционалних заната у праву савремених држава.

Истраживање је постављено у контекст међународног права, односно права Европске уније у којој не постоји правна регулатива о овој области. Потреба за правним уређењем поменутог подручја друштвене праксе исказана је у прегнантном приказу правних регула о занатима у земљама Европске уније, односно указивањем на чињеницу да законодавства неких чланица Уније старе и традиционалне занате не препознају као културну вредност, док је у другим земљама чланицама јасно и детаљно одређен њихов правни положај. Такође, дисертација језгровито и уверљиво указује на потребу правне регулације старих и традиционалних заната као облика нематеријалне културе, области коју оквирно уређују европске конвенције којима је у дисертацији посвећена посебна пажња.

Дисертација има елементе интердисциплинарне студије, што је проистекло из напора кандидаткиње да укаже на филозофску и политичку позадину идеја неговања културног идентитета, нематеријалне културе, као и идеја европског савеза држава. Овако постављен, рад је захтевао бројне екскурсе, у којима је кандидаткиња дотицала и углавном прегнантно изложила поједина нерешена питања – попут дилеме о статусу конвенција у међународном праву, и правној супсумацији.

Дисертација је досегла постављени циљ, и остварила очекиване резултате. Доказана је хипотеза да се *Предлог Европске конвенције о заштити старих и традиционалних заната* може уколопити у контекст европских и међународних уговора о култури и културном наслеђу. У доказивању ове хипотезе, кандидаткиња није остала на извођењу закључака на бази правне анализе докумената Европске уније и других међународних споразума о овој области, него је такође указала и на идејне претпоставке на којима је утемељена Европска унија, али и међународна заједница, из којих проистиче

потреба за правном регулацијом, и на њој заснованом спровођењу мера у циљу заштите и неговања старих и традиционалних заната.

Такође, кандидаткиња је показала да се једна међународна конвенција о заштити старих и традиционалних заната, као и други уговори и конвенције који регулишу подручје културе и културних вредности, може довести у везу са системом либералног капитализма, који, у функцији слободног промета капитала, роба, услуга и радне снаге захтева одређени степен десуверенизације националних држава и успостављање економског система у њима, сходно либералим начелима – што подразумева дерегулацију економије и смањење издатака држава за подручја здравства и социјалне заштите, али и за подручје културе. Посебан део дисертације посвећен је проблему регулације, односно државним или међународним мерама за подстицање старих и традиционалних заната, у контексту слободног тржишта, чији експоненти свако уплитање државе разумеју као вид протекционизма и ремећење принципа слободног тржишта.

Доказући да очување културног наслеђа може опстати као паралелни систем оном систему вредности који успоставља либерална теорија, кандидаткиња је заокружила претпоставке, на основу којих је могла да се упусти у доказивање хипотезе да је Предлог Европске конвенције о заштити старих и традиционалних заната, студената и професора Правног факултета Универзитета у Београду, добар основни документ за регулисање ове области у Европској унији.

Кандидаткиња је указала на извесне недостатке поменутог текста, и веома исцрпно предложила измене, које треба да побољшају текст и учине га прецизнијим, и усклађенијим са европским правним регулама о нематеријалној култури и културној баштини. Прецизна и детаљана анализа текста Предлога Европске конвенције, у том смислу, представља најзначајнији квалитет дисертације, чиме је пружен конкретан научни допринос за даљи рад на овој међународној конвенцији – што представља научни допринос европском праву.

Докторандкиња, колегиница Ива Д. Голијан, одговарајући на истраживачка питања и следећи научни и друштвени циљ истраживања, посветила се захтевном научном раду, који је захтевао упознавање са широком литературом, и релевантним научним знањима из области социологије, историје религије, етнологије, и различитих подручја филозофије. Финални резултат овог истраживања је *оригинална научна теза*, која значајно унапређује знања из области којој је посвећена, и представља добру основу за будућа истраживања.

6. Закључак

На основу свега наведеног Комисија је утврдила :

Докторска дисертација кандидаткиње **Иве Д. Голијан**, под насловом „**Међународноправна заштита старих и традиционалних заната као нематеријалне културне баштине Европе**“, у свему је израђена према одобреној пријави и досеже прописане универзитетске стандарде.

Предметни докторат представља самостални и оригиналан научни рад из међународноправне уже научне области . Стога, са великим задовољством, констатујемо да су се стекли сви академски услови за њену јавну одбрану , те у том смислу и чинимо предлог Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Београду да је *одобри*.

У Београду,
9. новембар 2020. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

др Бранко Ракић,
редовни професор Правног факултета
Универзитета у Београду

др Бојан Милисављевић,
редовни професор Правног факултета
Универзитета у Београду

др Благоје Пауновић,
редовни професор Економског факултета
Универзитета у Београду